

Otázka: Soukromé právo

Předmět: Právo, Společenské vědy

Přidal(a): Eli

Souhrn právních norem vydaných a uznávaných státem, které jsou pro společnost závazné a státem vynutitelné (etické nejsou vynutitelné - morálka) - každý stát má svoje, mění se s vládou

Je jedním z nejvýznamnějších prostředků stabilizace sociálních vztahů

Vzniká současně se státem a upravuje zájmy vládnoucí části společnosti

Právo dělíme:

- **pozitivní** - soubor pravidel chování uznávaná a zaručena státem
- **přirozená** - univerzálně uznávané principy chování, které nezávisí na existenci státu
 - má původ v člověku samém, přírodě nebo Bohu

Právo členíme

- **subjektivní** - je to to na co má každý jedinec právo (právo fyzických a práv. osob)
- **objektivní** - souhrn právních norem, předpisů, vyhlášek, nařízení, zákonů
 - písemné vyjádření subjektivního práva (právní řád státu)
- právo z hlediska zájmu státu nebo jednotlivce
 - **veřejné** - upravuje vztah mezi státem (představitelem moci) a občany
 - **soukromé** - spočívá v principu rovnosti účastníků právních vztahů (občané stojí

proti sobě)

- **hmotné** – obsahuje normy, které vymezují subjektivní právo (právní předpisy)
- **procesní** – způsoby jak hmotné právo vynutit nebo uplatnit (sankce, postupy při porušení zákona)

SOUKROMÉ PRÁVO - rovnost a nezávislost subjektů (upravuje vztahy na základě rovnosti)

- rodinné právo – normy, které upravují vztahy mezi manžely – OBČANSKÝ ZÁKONÍK
- pracovní právo – právní normy, upravující právní vztahy mezi zaměstnancem, zaměstnavatelem a odbory
 - ZÁKONÍK PRÁCE (veřejné + soukromé)
- obchodní právo – upravuje postavení obchodníků – OBCHODNÍ ZÁKONÍK
- občanské právo

OBČANSKÉ PRÁVO

- upravuje vzájemné vztahy mezi subjekty občansko-právních vztahů
- pramenem – OBČANSKÝ ZÁKONÍK, Listina základních práv a svobod, Ústava
- základní odvětví právního řádu ČR, řadíme ho k soukromému právu
- hlavní jeho zásada je rovnost účastníků
 - hmotné – předmětem právo majetkové, na ochranu osobností, vztahy související s duševní činností člověka
 - procesní – soubor právních norem, které upravují civilní proces (postup soudců)

POJETÍ VĚCI A MAJETKU

- předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, práva a majetkové hodnoty
- v právním pojetí jsou věci pouze ohraničené, samostatné předměty, které mají majetkovou hodnotu

VĚCI HMOTNÉ – prostorově vymezené, lidskými smysly poznatelní a obklopují nás

- **věci movité** (přemístitelné) **a nemovité** (pozemek, budovy)
 - o všech nemovitostech evidence v katastrálních úřadech
- **věci spotřebitelné a opotřebitelné**
 - spotřebitelné věci mohou být využity jen jednou
 - opotřebitelné věci užitím nezanikají, ale postupně se opotřebují (auto)
- **věci zastupitelné** (hromadné) **a nezastupitelné** (individuálně určené)
 - hromadné se navzájem zastupují a jsou použitelné jen v určitém množství (obilí, mouka)
 - nezastupitelné věci jsou určeny jednotlivě (budova, stroj)
- **věci dělitelné a nedělitelné**
 - dělitelné – reálně se dají rozdělit, aniž by došlo k znehodnocení (pozemky)
 - ostatní věci jsou reálně nedělitelné a je-li nutné je právně rozdělit, vytvářejí se tzv. ideální podíly (dědické)

VĚCI NEHMOTNÉ – nemají hmotnou podstatu a nejsou zřetelně prostorově vymezené

- produktem myšlení; v prvotní podobě než se ztvární, existují jako nápad
- mají majetkovou hodnotu; dají se zpečetit pomocí licenčních smluv (ochranné známky)

VLASTNICKÉ PRÁVO

- nejvýznamnější věcné právo – zaručuje vlastníkově oprávnění předmět svého vlastnictví držet, užívat a nakládat (disponovat) s ním
- má nejvyšší ústavní ochranu a zároveň musí respektovat vlastnictví jiného (sousedské právo)
- nabytí věci – koupí, darem, smlouvou, rozhodnutím státního orgánu, dědictvím, vydržením
- nevzniká nalezením – povinnost vydat vlastníkově nebo státnímu orgánu (1 rok, pak státu; ten kdo to našel 10%)
- vlastnictví podílové – podle podílu dělení podle toho, kdo kolik vložil
 - **SJM - společné jmění manželů (v případě rozvodu půl na půl)**

ZÁVAZKOVÉ PRÁVO = OBLIGAČNÍ

- vzniká z právních úkonů – zejména ze smluv
- upravuje vztahy, ve kterých je osoba oprávněna žádat splnění povinnosti od nějaké jiné konkrétní osoby
- věřitel (oprávněná osoba) – má právo na plnění (= pohledávka)
- dlužník (povinná osoba) – má povinnost plnit (= dluh)
- závazkové právní vztahy třídíme na vztahy výslovně upravené = pojmenované (smlouvy) a na výslovně neupravené = nepojmenované smlouvy (ústní)
- vznik závazků – smlouvou nebo jiným právním úkonem
- zánik závazků – závazky zajišťuje stát a je možné vymáhání; závazek končí splněním
 - u závazků bývá ručitel, který svým písemným prohlášením ručí za splnění dluhu
 - dohoda o zániku závazku, uplynutím doby, smrtí dlužníka nebo věřitele, promlčením
- *druhy smluv:*
 - KUPNÍ SMLOUVA – prodávajícímu vznikne povinnost odevzdat kupujícímu předmět koupě, kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou cenu
 - DAROVACÍ SMLOUVA – dárce něco bezúplatně přenechá nebo slibuje obdarovanému, který dar nebo slib přijímá
 - SMLOUVA O DÍLO – ten, komu bylo dílo zadáno, se zavazuje objednateli, že jej za sjednanou cenu provede na své nebezpečí
 - SMLOUVA O PŮJČCE – věřitel zanechává za úplatu nebo bezúplatně dlužníkovi věci, dlužník se zavazuje, že je po uplynutí dohodnuté doby vrátí
 - smlouva o výpůjčce, nájemní smlouva, smlouva o úschově

DĚDICKÉ PRÁVO

- **souhrn právních norem, které upravují přechod práv a povinností zůstavitele (zemřelé fyzické osoby) na pozůstalé (dědice)**
- dědicem může být fyzická nebo právnická osoba nebo stát
- dědí se dvěma způsoby – ze závěti nebo ze zákona
 - zůstavitelem může být pouze fyzická osoba
 - závěť musí mít určité náležitosti
 - může být napsána vlastnoručně nebo notářem

- musí být vlastní podpis a datum ověřené svědky
- dědictví potvrzuje soud, dědické řízení provádí notář
- pokud se dědic nepřihlásí => dědictví státu
- **dědění ze zákona v 6 dědických skupinách**
 - skupina - rovným dílem dědí manžel/manželka a děti
 - skupina - rodiče zemřelého; 3. skupina - sourozenci zemřelého; 4 skupina - prarodiče....
- nezletilí potomci musí sdělit tolik, kolik jim přizná zákon
- zletilí alespoň polovina dědického podílu ze zákona, nejsou-li zmíněna v závěti
- odúmrtí státu - pokud nikdo nedědí ze zákona, ani ze závěti
- **nepominutelní dědicové = potomci**
 - potomka lze za určitých okolností vydědit
 - neposkytne-li potřebnou pomoc zůstaviteli v nemoci; neprojevoval-li o zůstavitele opravdový zájem; byl-li odsouzen k odnětí svobody na jeden rok; vede-li nezřízený život

CIVILNÍ PRÁVO PROCESNÍ - *netýká se trestní činnosti*

- předpisy, které upravují postupy při řešení sporů (občanská soudní řízení)
- upravuje postup při rozhodnutí sporů v soukromo-právní oblasti
- dědické řízení, rozvod, vyživovací povinnost, pokuty, škody
- řízení je možné zahájit na návrh (v určitých zákonech i bez něho)
- z podané žaloby musí být patrné, kterému soudu je určena a čeho se týká (+datum, podpis)
- průběh řízení - přípravné jednání, vlastní jednání a dokazování
- soud rozhodne rozsudkem nebo usnesením; lze uplatnit prostředky (odvolání - 15 dnů)

RODINNÉ PRÁVO

- tvoří právní normy, které upravují manželství, vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy mezi manželi a dalšími blízkými příbuznými; vztahy při náhradní rodinné péči
- základním pramenem - **OBČANSKÝ ZÁKONÍK**
- patří do soukromého práva, ale státní orgány mohou zasahovat
- rodinou ve smyslu právním jsou manželé a jejich děti většinou žijící ve společné domácnosti

- taková forma rodinného soužití je základní společenská jednotka
- rodina může být i neúplná (úmrtím jednoho člena, bezdětným manželstvím, rozvodem)
- rodinný vztah trvá i tehdy, má-li jeden ze členů rodiny dočasný pobyt mimo domácnost
- právo definuje osobu blízkou – potomek, přímý předek, sourozenec, manžel
- vzájemná práva mezi rodiči a dětmi
 - rodičovská zodpovědnost a vyživovací povinnost
 - péče o zdraví, tělesný, citový, rozumový vývoj; zastupování dítěte, spravování jeho věci

MANŽELSTVÍ

- **právní vztah mezi mužem a ženou, založený zákonným způsobem**
- trvalé osobní i majetkové společenství muže a ženy
- jeho základním účelem je založení rodiny a výchovy dětí
- vznik manželství – svobodným, souhlasným prohlášením muže a ženy, že vstupují do manželství
- **prohlášení** se činí veřejně, slovním způsobem za účasti dvou svědků
 - **před orgánem státu** = občanský nebo civilní sňatek
 - **před orgánem státem registrované církve** = církevní sňatek
- **podmínky**
 - volba svého příjmení a svých dětí; souhlasné prohlášení
 - každé manželství zapsáno do matriky – úředně potvrzen (od 18, opačné pohlaví)
- **překážky k uzavření** – nelze uzavřít s ženatým mužem nebo vdanou ženou – **bigamie**; s osobou mladší 18 let – **překážka nezletilosti** (výjimka – lze povolit manželství osobě starší 16 let); s osobou zbavenou způsobilosti k právním úkonům – **překážka nezpůsobilosti**; s osobou postiženou duševní chorobou – **překážka duševní choroby**; mezi předky a potomky a mezi sourozenci – **překážka příbuzenství**
 - když se něco překročí – neplatné
- **práva a povinnosti mezi manželi**
 - vyživovací povinnost, povinnost vzájemně si pomáhat, právo navzájem se zastupovat v běžných záležitostech, právo zastupovat nezletilé děti
- **zánik manželství**
 - smrtí jednoho z manželů nebo prohlášením za mrtvou, rozvodem (při rozvodu soud rozhoduje o právech a povinnostech vůči nezletilým dětem)
- rodina prokreační – tu, kterou si vytvoříme; orientační – ta, z které vycházíme
- polygamie – polygynie, polyandrie

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE

- **OPATROVNICTVÍ** – soudem stanoveno při střetu zájmů rodičů a dítěte
 - opatrovník má právo a povinnosti v soudem vymezených záležitostech
 - opatrovníkem může být i sociální ochrana dětí
 - končí zletilostí
- **PORUČENSTVÍ** – stanoveno soudem, v případě smrti rodičů nebo v případě zbavení rodičovské zodpovědnosti
 - poručník může dítě vychovávat, zastupovat, spravovat jeho majetek
 - končí zletilostí
 - nemá k dítěti vyživovací povinnost
 - soud vymezí práva – péče o dítě; zastupování dítěte; správa jeho majetku
- **PĚSTOUNSKÁ PÉČE** – může být poskytována dětem, jejichž výchova od rodičů není zajištěna
 - pěstoun je fyzická osoba, která dostává od státu příspěvek na úhradu potřeb dítěti a odměnu za práci
 - pěstoun pečuje o dítě a vykonává povinnosti rodičů pouze v běžných záležitostech
 - rodiče nebyli zbaveni rodičovské zodpovědnosti; končí zletilostí
- **OSVOJENÍ** (adopce) – právně vytvořené nové rodinné pouto
 - vazba s původními rodiči zaniká, osvojitelé mají rodičovskou zodpovědnost
 - dítě dostává jejich jméno; nekončí zletilostí
 - prosté – zrušitelné; nezrušitelné – rodiče jsou zapsáni do matriky a rodného listu
- **ÚSTAVNÍ VÝCHOVA** – je užitá v případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a není možné nalézt jiná výchovná opatření
 - nařízeno soudem, trvá do zletilosti dítěte
 - kojenecké ústavy (do 1 roku), dětské domovy (nekončí zletilostí)

PRACOVNÍ PRÁVO

- souhrn právních norem, které upravují pracovně právní vztahy mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
- pramenem je ZÁKONÍK PRÁCE a LISTINA, o zaměstnanost v ČR pečuje Úřad práce
- občan se může dobrovolně rozhodnout pro zdroj obživy zákonným způsobem
 - úřad zprostředkovává uplatnění ve vhodném zaměstnání
 - zprostředkuje rekvalifikaci

- zprostředkuje hmotné zabezpečení před nástupem do práce
- účastníci pracovně právních vztahů jsou zaměstnanci a zaměstnavatelé
- **zaměstnanec** - pouze fyzická osoba, která vykonává práci ro jiný subjekt
 - podmínkou je dosažení věku 15 let a ukončena povinná školní docházka
 - pro zaměstnání mladistvých (méně jak 18) musí být souhlas zákonného zástupce
- **zaměstnavatel** - fyzická nebo právnická osoba i stát; je to ten, pro něhož je práce konána
- cizinci mohou v ČR nastoupit do zaměstnání, mají-li povolení k pobytu a zaměstnání
- **pracovní poměr** - pracovní vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem
 - **podle délky pracovní doby**
 - **pracovní poměr hlavní a vedlejší**
 - hlavní - práce je konána po státem stanovenou pracovní dobu 40 hod/týden
 - vedlejší - vykonáván po kratší dobu než je týdenní doba
 - **pracovní poměr na dobu určitou** - do té doby dokud nenastanou důvody k ukončení
 - **pracovní poměr na dobu určitou** - uvedena doba zaměstnání (většinou jeden rok)
- **pracovní poměr vzniká** - uzavřením pracovní smlouvy, jmenováním (den nástupu do funkce), volbou
- **pracovní smlouva** - na jejím základě vzniká pracovní poměr; uzavírá se písemně
 - měla by obsahovat - den nástupu do práce, místo výkonu práce, druh práce
 - + jména zaměstnance a zaměstnavatele, výška mzdy, podpis a datum
- **ukončení pracovního poměru**
 - **dohodou** - dohoda o rozvázání pracovního poměru
 - **výpovědí** - podána písemně, výpovědní lhůta trvá 2 měsíce
 - **okamžité zrušení pracovního poměru** - ze strany zaměstnavatele
 - **událostí** - uplynutí dohodnuté doby; skončení dohodnuté práce, úmrtím zaměstnavatele

ŽIVNOSTENSKÉ PRÁVO

- pramenem je živnostenský zákon a zákon o živnostenských úřadech
- **živnost** - soustavná činnost provozovaná fyzickou nebo právnickou osobou za účelem dosažení zisku na vlastní odpovědnost na základě živnostenského oprávnění
- **živnostenské oprávnění** (dřív živnostenský list) - opravňuje k vykonávání živnosti
- **koncese** - státní povolení k provozování živnosti (na dobu určitou)
- **živnostník** - provozovatel živnosti; fyzická osoba, která splňuje všeobecné podmínky

k provozování živnosti (dosažení 18; způsobilost k právním úkonům; bezúhonnost; doklad o tom, že fyzická nemá vůči státu žádné nedoplatky)

- živnost může provozovat i právnická osoba, kterou zastupuje odpovědný zástupce, který splňuje všechny podmínky; jeden podnikatel může mít i více živností
- **druhy živnosti**
 - **podle předmětu podnikání** – obchodní, výrobní, poskytující služby
 - **obchodní** – cestovní kanceláře, ubytovací činnost, prodej zboží
 - **výrobní** – oprávnění k výrobě výrobku
 - **poskytující služby** – úpravy, opravy věcí, přepravy
 - **podle formy živnostenského oprávnění**
 - **ohlašovací živnosti** – mohou provozovat osoby, které obdrží živn. oprávnění
 - řemeslné – podmínka k provozování je odporná způsobilost, vyučení v oboru + praxe
 - vázané živnosti – odborná způsobilost získána jiným způsobem (kurzy)
 - volné živnosti – nemusíte dokladovat odbornou způsobilost
 - **koncesované živnosti** – osoby, které získají koncesní listinu
 - provozovna – prostor, v němž je živnost provozována
 - musí mít viditelně označenou firmu; musí dodržovat předpisy (hygienické zásady, ochrana ŽP, doklad o zakoupení původu zboží, musí vést účetnictví a být pojištěný
 - živnostenské oprávnění zaniká – smrtí podnikatele, zánikem právnické osoby, uplynutí doby